

HOGYAN LETTEM ÍRÓ

Életemről már meséltem «A tisztalelkiismeretű emberek» című könyvemben. Ez a könyv ukrán partizánokról szól, akik a nemrég múlt háborúban a Szovjetunió kétszeres hőseinek, Szidor Kovpaknak a parancsnoksága alatt harcoltak. Kovpak csapatában eleinte mint közkatona szolgáltam, később szakaszparancsnok lettem, majd a felderítő szolgálatban Kovpak helyettesévé neveztek ki, s aztán Szemjen Rudnyev, az osztag biztosának a halála és Kovpaknak halála után, 1943 decemberében a kovpakisták parancsnoka lettem. A szovjet kormány 1944-ben, már mint vezérőrnagyot, a Szovjetunió Hőse címmel tüntetett ki.

Ha valaki a háború előtt azt mondta volna nekem, hogy katona leszek, nagyon elcsodálkoztam volna.

Tizenkét éves koromban árvaságra jutottam és munkáséletemet mint pásztor kezdtem el szülőfalumban, a moldvai Szeverinovkában. Gyermekekoromban arról álmodoztam, hogy jó lenne, ha gazdász lehetnék, de voltam cipész, zenész, polkákat és valcereket játszottam lakodalmakon, falusi műkedvelő színtársulatot vezettem. Tényleges katonai szolgálatot mint katonazenekari őrmester teljesítettem az egyik odesszai ezredben.

Odesszában vonzott a kikötő, hívogatott a hullámzó tenger távoli párás horizontja. Azt gondoltam, hogy felcsapok tengerésznek, tengereket járó hajósnak, de győzött a művészet szeretete és beiratkoztam az odesszai konzervatórium rendezői osztályára. Művész lettem, rendező, különböző színházakban dolgoztam, s két esztendeig színiiskolában tanítottam.

Aztán megint tanulni kezdtem. Felvettek a filmakadémiára, a szovjet filmművészet legkiválóbb személyiségeinek, Eisenstein, Geraszimov, Jutkovics, a Vasziljev-testvérek előadásait hallgattam. Két regényt kezdtem írni és 1941 június 10-én befejeztem színdarabomat a moldvai partizánok chotini felkeléséről.

Abban az időben már túl voltam az akadémián és mint rendező dolgoztam a kievi filmstúdióban. Itt ért a háború.

A háború negyedik napján, amikor a tetőn teljesítettem ügyeletes szolgálatot, a stúdió felett elrepült az első 20 fasiszta repülőgép. Ezután beléptem a Vörös Hadseregbe.

Kézzel utóbb a következő beszélgetésem volt az ezredparancsnokkal.

— Na, hova tegyem magát? — kérdezte a parancsnok. — Van katonai kiképzése? Teljesített valamilyen szolgálatot?

— Teljesítettem, — válaszoltam némi daccal, — mint dobos.

A parancsnok legyintett és bosszúsan dörögve a szakaszparancsnok mellé osztott be adjutánsnak.

Itt, Poltavában, ahonnan ezredünk rekrutálódott, kezdődtek meg az én csaknem négy esztendőn át tartó vándorlásaim a háború útjain.

Voltam intendáns, felderítő, zászlóaljparancsnok. Vezettem a fotóriporterek csapatát és egy zsákmányul ejtett Opelblitzen száguldoztam az első állások mentén. De közben folyton kínzott az a gondolat, hogy ebben a háborúban meg kell találnom igazi helyemet. Már megfigyeltem magamat tűzben, s számos helyet bejártam, felhasználva a fotóriporter exterritoriális jogait. Talán partizánnak kellene lenni, — gondoltam.

1942-ben, kora tavasszal a brianszki front káderosztályának rendelkezésére bocsátottak, de már rövid idő múlva átrepültem az arcvonalon és ejtőernyővel az ellenség háta mögött ereszkedtem le. Egy óra múlva már bemutattak az egyesült partizáncsapatok parancsnokságának.

Abban az időben a megszálló hadsereg záró csapatain át Ukrajna steppéről utat tört magának a brianszki erdőbe az az ember, akiről már legendákat meséltek a partizán vidékeken. A megszállók félték tőle, mint a tűztől, de a nép csodákat mesélt róla. Egyszóval, a szóbeszéd már hírt hozott arról az emberről, aki megfelelt az én partizán-eszményképemnek. Ezt az embert Szidor Kovpaknak hívták.

Mihelyt megjelent a brianszki erdő közelében, én — akkor már tapasztalt felderítő — beültem egy egylovas csézába és hozzá hajtottam.

Az élet határozott, nyugodt ritmusa, hangok zúgása az erdő sűrűjében, nem sietős, de nem is lomha élete azoknak az embereknek, akik saját emberi méltóságukat érezve dolgoznak, — ez volt az első benyomásom Kovpak csapatáról. És amikor közelebről megismerkedtem ennek a csapatnak az embereivel, tisztán éreztem, hogy már csak az ő soraikban fogok harcolni. És már akkor gondoltam: ha lesz annyi erőm, hogy könyvet írjak róluk, akkor annak a könyvnek «A tisztalelkiismeretű emberek» címet fogom adni.

Kovpak első emberei közül, akiket 1942 nyarán láttam, sokan már nincsenek az élők sorában. Sírjaik el vannak szórva a brianszki erdőtől a pinszki mocsarakig, Zsitomirtól a Kárpátokig, Volhiniától Przemislig, Varsótól Bresztig és Bjelosztokig. Voltak itt öregek és voltak tizenhat éves fiúk. A legkülönbözőbb foglalkozások és hivatások képviselői. De valamennyien kristálytisztá, makulátlan lelkiismeretű emberek voltak...

Velük jártam meg a háború minden útját, velük együtt néztem szembe a halállal és a győzelemmel. Velük együtt voltam az első hónapoktól egészen a háború végéig. Róluk írtam a könyvet. A címe: «A tisztalelkiismeretű emberek». A szovjet kormány 1946-ban Sztálin-díjra érdemesítette.

Így lettem író...

Valahol a háború tüzeiben elpusztultak régi kézírataim, a két regényem és a színdarabom. De az igazat megvallva csak akkor éreztem magamat írónak, amikor ezt a könyvet írtam. Minden előbbi írásom csak szárnypróbálgatás volt.

Könyvemet megszerette a szovjet nép, bekerült «a szovjet irodalom válogatott műveinek könyvtárába», amelyet az Októberi Forradalom 60. évfordulója alkalmából adtak ki.

Szeretek elidőzni olvasóim között, könyvtárakban, klubokban, irodalmi összejöveteleken, a gyermekek részére rendezett matinékon és diákestéken. Amikor a dobogóról beszélek, úgy tűnik nekem, hogy a teremben ülök mind közeli barátaim, akik eljöttek hozzám látogatóba, tehát egyszerűen és szívből kell beszélgetni velük. Elmesélem nekik, hogyan lett a kövér, jólelkű rendezőből, az egykori zenészből és színészből, a természet szenvedélyes szerelmesből, az álmodozóból és bölcselkedőből vakmerő felderítők parancsnoka, majd később egy egész hadosztály parancsnoka, olyan hadosztályé, amely nagyon sok ragyogó, eredményekben gazdag rajtaütést hajtott végre.

Néha a szerepek kieserélnének: a «vendégeim» beszélnek, én pedig figyelmesen hallgatok. Így volt ez például annak a színdarabomnak a nyilvános megvitatásán is, amely «A tisztalelkiismeretű emberek» című könyvem alapján íródott. A nézők véleményét, bírálatot mondtak a darabról és én mint színházi rendező feljegyeztem az érdekes megjegyzéseket és javaslatokat. E megjegyzések alapján aztán át is dolgoztuk a darabot és az előadást, javításokat és kiegészítéseket vittünk bele.

Milyen nagy segítségünkre van nekünk, szovjet íróknak és dramatur-

goknak ez a szoros kapcsolat közönségünkkel, azokkal, akiknek dolgozunk, a néppel.

Gyakran nekem is alkalmam van segítségére lenni íróknak, különösen fiataloknak, alkotó munkájukban. Nálunk, a szovjet írók szövetségében néhány bizottság működik. Ezekben a tapasztaltabb irodalmi emberek, írók, költők, kritikusok, segítségére vannak a vidéki íróknak, a nemzeti köztársaságok irodalmi embereinek, a fiatal, kezdő íróknak.

A szovjet írószövetség egyik ilyen bizottságának én vagyok az elnöke. Gyakran elbeszélgetek fiatalokkal, akik a mi Szovjet Hadseregünkről, a második világháborúról írnak, kéziratokat olvasok, megbírálok azokat, tanácsokat adok.

De a lényeges az, ami most foglalkoztat: «A tisztalelkiismeretű emberek» című regényem harmadik részén dolgozom. Ez lesz a befejező elbeszélés a Kóvpak hadosztály partizánharcainak utolsó fejezetéről, a háború utolsó időszakáról, a győzelemről.

PJOTR VERSIGORA

HADI FOGOLY JOGÁSZ DALA

*Az első nyolc óra oly gyorsan telt el!
Lassan fogyott a kiszabott homok,
s én az órát lesve lapátoltam:
megmutatom, hogy végére jutok!
És sikerült! Karomban már zsibongott
a vér, amely munkához nem szokott,
de másnap, harmadnap és napról-napra
szaporodtak a betonözlöpök.*

*Szerelőkulcs került aztán kezembe.
Elöttem állt a gép hatalmasan
és széjjel kellett bontanom apróra,
hogy összeszerelhessem majd, magam.
Körülöttem a többi gép dübörgött,
mint egy gigászi nagy szimfónia,
s én dudorászva szereltem. Kerestem,
miért áll gépem, hol van a hiba...*

*Milyen érzés volt egy hónappal később
— kettőszáznyolc munkaóra után —
jelentenem fiatal mesteremnek,
hogy jó a gép, kifogtam a hibán!
Milyen érzés volt, mikor rákapsoltam
az ezer-voltos villanyáramot,
s a gép, az általam javított vaskolosszus
ismét megindult: termelt, dolgozott!...*